

Eva
Danišová

Kniha vychází za finanční podpory
Ministerstva kultury České republiky,
Státního fondu kultury České republiky
a Bader Philanthropies, Inc.

Ministerstvo
kultury

Státní fond kultury ČR

Diliňi Dora

© Eva Danišová, 2026
Illustrations © Juraj Horváth, 2026
© KHER, z. s., 2026
ISBN 978-80-87780-51-0

KHER

I.

Dora má krajkové období. Často si pro sebe říká, že kdyby byla mladá, volánky by za ní vlály aspoň dva metry. Jo, jenomže mladá, hezká a hubená už byla. Navíc blbá, takže dobu krajek a volánků úplně propásla. Sama neví, kdy to začalo, ale drží ji to už docela dlouho. Chodí po galanteriích v okolí, nakupuje různobarevné krajkové lemy a potom přemýšlí, kam by se jí mohly hodit. Zatím zůstává při tmavých odstínech, ale už dost dlouho uvažuje o holčičkovsky růžové krajce, kterou by si nechala přišít na úplně bílé šaty – jen je mít.

V dobách jejího dospívání ještě tolik možností zkrášlování nebylo. Gelové nehty, zahušťování řas, prodlužování vlasů... A těch přípravků na všechno možné, které jako mladé žáby neznaly! Říká si, že kdyby je všechny měla, možná by se jí vyhnula celulitida, neměla by na čele vrásky jak brázdy za traktorem a možná by ještě teď vypadala na devětatřicet. No jo, není jisté, že by to pomohlo. Ale ona byla mladá v sedmdesátých, a pak ještě v osmdesátých letech. To bylo minulé století. Vždyť ona ani nevěděla, jak se rodí děti.

Jak přicházejí děti na svět, zjistila, když jí bylo necelých devatenáct let. Do té doby možná sem tam něco zaslechla, něco tušila, ale nic z toho se neblížilo tomu, co tehdy v noci a později zažila.

Dora. Nenalíčená, usměvavá, klidná, tichá až málomluvná, jen tmavé oči prozrazovaly, že má

zájem o vše, co se právě děje. Na romskou dívku hodně světlá – neměla ani černé vlasy. Na první pohled se mohlo zdát, že není ničím zajímavá, ale pod obyčejným zevnějškem se skrýval naivní snílek s dobrodružnou povahou.

Byly to jednoduché představy, ale Dora se jimi v duchu zaobírala, jako by tušila, že to nebude mít snadné – hodný muž, děti a rodina. Nic jiného jí ani nenapadlo, netoužila po žádných výjimečných zážitcích. Neměla kolem sebe nikoho cílevědomého a vzdělaného, kdo by jí posloužil jako vzor a poradil jí, ať nespěchá a užívá si svobody. V té době se rodiny zakládaly mnohem dříve než teď. Dívky se vdávaly většinou po střední škole a stát mladé rodiny podporoval. Dora se viděla v malém domku se zahrádkou, kde by si četla a kolem ní by pobíhaly její děti. Snila o společných večerích, smíchu a radosti. Jenže hned zkraje tomu snu sama nedala šanci.

Byl leden 1978 a Dora měla schůzku se svým ženáčem. Pracoval mimo město a vzkázal jí, ať na něj počká v jedenáct večer na nádraží. Poprosila kamarádku Radku, aby ji doprovodila. Radka neodmítla, ale věnovala Doře zvláštní, zkoumavý pohled. Když ve dvacetistupňovém mrazu na perónu třetího nástupiště stály už asi půl hodiny, Radka to nevydržela a vybuchla: „To seš tak hloupá, nebo praštěná, že ti to nedochází? Dyť ten tvůj Štefan je už dávno doma v teplíčku, a vsadím se, že vrká s manželkou! Nezajímá ho, že seš zbouchnutá. Koukej se probrat a už se na něj vykašli, chtěl si jen užít, co pak to nechápeš?“

Ne. Dora to nechápala. Teprve vloni se vrátila domů po sérii pobytů v různých dětských domovech a diagnostických a výchovných ústavech. Jak jednou člověk uvíznul v síti institucionální péče, nebylo vůbec snadné se z ní vymotat.

Důvodů, proč byla Dora v děčáku, bylo víc. Od narození se o ni starala babička. Když už to její zdravotní stav neumožňoval, byla Dora úřady převelena do ústavu. Na umístění do domova pro mládež ale čekala v blázinci. Bylo jí deset let a byla strachy zkoprnělá. Dva měsíce se pohybovala mezi pacienty s nejrůznějšími projevy duševního onemocnění – někteří se třásli, jiní plakali, další křičeli nebo zarytě mlčeli. Dora si neměla s kým promluvit, připadala si úplně sama. Dopoledne za ní chodila učitelka a něco málo s ní probrala do školy. Byla to jediná chvíle, kdy Dora ožila. V noci ale brečela do polštáře a potichu volala svou babičku. Svou babi, která doma brečela taky, protože její holčičku odvezla sociálka.

Milovala ji ještě dřív, než se narodila. Sama měla jen dvě děti, protože při porodu dostala infekci a po operaci už nemohla otěhotnět. Svou první vnučku si vysnila, a když se narodila, vypadala přesně tak, jak si to babi představovala. *Chrapunka*, říkávala s pýchou, protože její Dorinka byla bílá jako české miminko a ani zdaleka nepřipomínala romské děti.

Když se Dora konečně dostala do dětského domova, mohla jezdit na víkendy domů. Jednou se z víkendové návštěvy u babičky ale nevrátila. Schválně si zlomila ruku, protože si myslela,

že když bude marodit, bude moct zůstat ještě doma. Celé to vymyslela Radka, která chtěla, aby s ní Dora chodila do vinárny, které se říkalo Hašišárna. Vydržely tam sedět při jedné kávě a limonádě dlouho do noci a pořád dokola tančily bump. Točili se kolem nich zasloužilí štamgasti i mladí kluci. Dora byla ve své naivitě k pozornosti mužů slepá a hluchá, kdežto zkušenější Radka je akorát tahala za nos. Doře se tak šíleně nechtělo zpátky, že si nechala omotat ruku utěrkou a Radka ji pak přes ni majzla kladivem. Nakonec stejně přišli policajti až k nim domů a vzali ji do pastáku i se zlomenou rukou.

Holky v pastáku chodily normálně do práce a Dora od patnácti let obsluhovala sprádací stroj v textilce jako sukařka. Platily si potom samy ubytování a jídlo a dostávaly kapesné. Za první výplatu si koupila LP desky Karla Gotta a anglické skupiny Smokie. Milovala jejich zpěváka Chrise Normana. Zbytek peněz se holkám ukládal na účet. Taky mohly jezdit jednou za měsíc na víkend domů, pokud tedy nějaký domov měly. Spousta z nich se neměla kam vracet. Byly odložené už jako miminka. Traumatizované, citově ploché, vyslané do světa, který znaly jen z doslechu. Vystrašené rádoby drsňačky, které často končily na E 55 nebo ve vězení. Nebo jako Milka, kterou její partner ubil k smrti.

Čtrnáct dní před osmnáctými narozeninami dostala v pastáku těch pár korun, co měla na kontě, a umístěnku do bohumínských železárén, kde měla nastoupit jako pokojská na ubytovně pro dělníky. Nikdy v Bohumíně nebyla,

nikoho tam neznala. Pořádně ani nevěděla, kde to město je. Neuměla si tak radikální krok vůbec představit. Tenkrát do té práce nenastoupila. Nechtělo se jí nikam odjíždět, byla ráda, že je doma ve svém městě, že už nemusí poslouchat žádné příkazy, a chtěla si zařídit život podle sebe.

Kromě babičky neměla nikoho, o kom by mohla říct, že je jenom její. Se svým otcem nikdy nežila. Otec matku opustil, když Doru čekala. Bydlel na druhém konci republiky a posílal babičce třicet korun výživného. A děda s nimi žil jen pár let, než se odstěhoval za jinou, mladší ženou na sever Čech.

To Štefan měl velké pochopení a byl tak pozorový! Byl k ní milý, hodně si s ní povídal a ona k němu slepě vzhlížela a nepokrytě ho obdivovala.

Znali se od jejího dětství. Štefan s manželkou a Dora s babičkou bydleli zhruba tři roky ve stejné barabizně na spadnutí, kterou kvůli jejímu havarijnímu stavu později zbourali. Dora ho měla ráda už jako malá holka. Jejich rodinný život poznala hodně zblízka. Denně k nim chodila a prakticky u nich bydlela. Coby desetiletá mohla vozit a hlídat jejich malé děti.

Bral ji s sebou, když chodil tajně do sadu na jablka, a dělil se o ně s její babičkou. To si připadala jako dospělá. Zpátky se vraceli přes zahrádkářskou kolonii a tam Štefan koukal, kde co dozrává a jak vysoký je tam plot. Měl heslo: Sluníčko ukáže, měsíček dá. Byl to drobný pych v cizích zahradách, ale on to tak nebral, spíš ho to bavilo.

Nebo s nimi sbírala železo a on jí potom dal třeba dvě koruny. Babi ve dne obhlídla, kde se co povaluje, a navečer se potom s kočárem vydávali společně všechno posbírat. Měli spolu kšefty, ale to mu nebránilo babičku taky sem tam podvést. Dopoledne jí naštipal dřevo, ona mu za to zaplatila, a on si potom tajně na to dřevo do šupny chodil.

Jeho žena se k Doře chovala taky moc hezky. Vždycky jí nabrala z jídla, které vařila, a společně si pak hrály s dětmi. Měli doma černobílou televizi, a to Dora milovala. Často ji museli od obrazovky doslova odtrhnout, protože už bylo pozdě večer a ona se vzpouzela, že se chce ještě chvilku dívat.

Měla Štefana a jeho ženu upřímně ráda, protože sama žádné příbuzné neměla. Máma sice žila v nedaleké vesnici, ale neměla dobré vztahy s babičkou Matyldou a její nový partner Doru odmítal. Máma s ním měla postupně dalších šest dětí a Dora byla jen ten cizí „panchart“, jak říkal. Nepřál si, aby je dcera z manželčina prvního vztahu navštěvovala.

Dora se tedy upnula na Štefanovu rodinu, kde jí brali jako samozřejmost. Když potřebovali pohlídat děti nebo skočit pro něco do obchodu, byla vždycky po ruce. Později se sice Štefanova rodina přestěhovala, ale jejich kontakty to nijak neoslabilo. Když Doru umístili do dětského domova a domů jezdila jen na prázdniny nebo Vánoce, stejně se s nimi při každé návštěvě u babičky viděla. Její dívčí představy patřily jenom Štefanovi, a tak mu vlastně nedalo moc

peči a lásce, kterou od prarodičů dostávala. Věděla, že se dokáže o dítě postarat, celé těhotenství o tom ani jednou nezapochoybovala.

Když přišla domů, nejvíc ze všeho se potřebovala vypovídat. Mít někoho, kdo ji pochopí a poradí jí, ale nikdo takový v jejím okolí nebyl. Babička, prostá žena kolem šedesáti, nevěděla, jak pomoci. Středobodem jejího života byla vždycky jenom Dora. Neuměla si s novou situací poradit. Před ostatními lidmi, které Dora znala, o svém zoufalství mluvit nemohla. V těch nejtemnějších dnech dokázala sedět nekonečně mnoho hodin na židli a kývat se ze strany na stranu. Mozek při tom měla vygumovaný, uvnitř jen bolestivý pocit prázdnoty. Porodit a nemít své dítě je pro normální mladou ženu zkušenost, se kterou se nelze vyrovnat.

Jak vyjít na ulici a mluvit s lidmi, kteří vás vidějí s těhotenským bříškem? Jak jim vysvětlit, že sociální odbor rozhodl o životě vašeho dítěte, a tím i o vašem, jinak, než jste si představovali? A měla Dora tehdy vůbec nějaké představy? Nepotřebovala k miminku krásný dům ani chůvu, myslela si, že dítě roste z lásky, že ho bude hrát v náručí, kolíbat ho a broukat mu. Cítila se podvedená a méněcenná a Štefan se neukázal. Nemyslela na něj, myslela na své dítě. Chtěla být tou nejlepší mámou na světě a nevěděla, jak to dokázat.

Po nějaké době se odhodlala zajít za Radkou.

Když Radka uviděla Doru ve dveřích, bez dlouhého ptaní na sebe hodila plášť, popadla ji pod paží a vlekla ji do jejich oblíbené Hašíšárny. „To se musí spláchnout!“ rozhodla. Radka byla hodně společenská, uměla se bavit, nádherně zpívala, měla spoustu známých a Dora jí vděčně dělala ocásek. Imponoval jí její svobodomyšlný styl života. Ta bezstarostnost, se kterou se uměla přes životní průšvihy přenést.

Vyšly z jejího domu, ale za prvním rohem narazily na Štefana. Na otce Dořina dítěte, kterého neměla možnost o porodu a narození dcery informovat, a který se o to taky nijak nezajímal. Jednak dával dohromady rozpadající se vztah s manželkou, a taky nepředpokládal, že Dora už porodila. Nejdříve je asi chtěl minout, ale všiml si, že Doře už se pod kabátem neklene břicho, tak se zastavil a překvapeně se zeptal: „Co tady děláš?! A kam jdete?“ Radka pochopila, že do vinárny s ní dneska Dora nedejde. Vtiskla jí do dlaně klíče od svého bytu a Dora se tam společně se Štefanem vrátila.

Oba byli hodně rozpačití. Štefan nejspíš nevěděl, jak se zachovat. Nervózně posedával, vyhýbal se očnímu kontaktu, a nakonec na ni uhořel: „Kde máš děcko?!“ Neptal se „Kde je naše dítě?“, ale dal jasně najevo, že tohle rodičovství je záležitostí jen a jen Dory. Řekla mu, jaký byl průběh pobytu v nemocnici, a on jen pokyvoval hlavou. Neslyšela jedinou utěšující větu. Neptal

se, jaký byl porod, jak holčička vypadá, jestli je zdravá. Neptal se a mlčel. Mlčel tak dlouho, až se Doře zachtělo z bytu utéct. Nakonec ale řekl, že to zkusí nějak zařídit. Domluvil se s ní, ať na něj ráno počká na nádraží.

Ráno se tedy sešli u vlaku a jeli do kojeneckého ústavu, kam Bětku převezli. Štefan měl teorii, že s ním o tom nikdo nemluvil, dítě je jeho, otcovství nepopřel, a tak si dceru odveze a bude se o ni starat. Jenže při šetření sociální péče, která přišla k nim domů, než převezli malou Bětku do kojeneckého ústavu, před manželkou říkal, že si dítě vzít nemůžou. Co taky mohl jiného říct? Neuměl ukončit ani jeden vztah. Sliboval manželce i Doře a celé to ještě víc zamotával.

Sebevědomě zazvonil na zvonek ústavu a chtěl mluvit s ředitelem. Dora zůstala venku. Už cestou do sociálního zařízení na tom byla psychicky špatně. Brečela, brečela a brečela. Uvnitř sebe vedla s úřady nesmiřitelnou válku, ale když se měla ozvat, nevěděla, co říct. Jejich formální fráze ji úplně paralyzovaly. „V socialistické společnosti dbáme na řádnou výchovu dítěte,“ pronesla třeba sociální pracovnice s ještě mokrým podpisem na vysvědčení ze střední školy, a nikomu to nepřišlo divné. Ale co to ta řádná výchova vlastně je?! Dora chtěla své dceři zajistit tu nejrádnější ze všech, ale stát si usmyslel, že to umí lépe. Sociální péče tehdy fungovala jako jeho součást, nebyly to úřady pro pomoc, ale pro kontrolu. Dora před branou ústavu chvíli doufala, že to dopadne dobře, a za chvíli zas

propadala beznaději. Věděla, že rozhodnutí sociálky se nedá tak lehce obejít.

Neměla sílu tam vejít. Byl únor roku 1978. Krčila se na schodech zimou, bolestí a zoufalstvím... Když Štefan asi po dvou hodinách vyšel ze dveří, bylo jí jasné, že je to definitivní. Nezbyla jí žádná naděje.

Cestu zpátky si nepamatuje. Tak nějak rozpačité se z nádraží rozešli každý svým směrem. A asi si mysleli, že nikdy víc. Jenže život je intrikán.

Po šesti týdnech Dora nastoupila zpátky do zaměstnání. Pracovala u Československých drah jako čistička výměn. Shodou okolností byla jejich parta mladých žen čistě romská. Chodily po trati a dlouhými štětci, které namáčely do kbelíčku s olejem, mazaly výměny u výhybek. Měly na starosti asi dva kilometry trati, od jednoho stavědla ke druhému na výjezdu z nádraží. Významné pohledy kamarádek v práci mījela bez vysvětlení, ale ony se neptaly, věděly, že sociálka Romkám často odebírá děti. Viděly to kolem sebe mnohokrát.

Dora mechanicky vykonávala svou práci, ale v duchu pořád myslela na všechno, co se za posledních pár týdnů přihodilo. Její dítě bylo opuštěné, samo v kojeneckém ústavu. Podnikla ještě dva pokusy svou dcerku navštívit, ale nezvládala to – stála na verandě za prosklenou stěnou, Bětuška ležela v postýlce, a Dora ji nemohla ani pohladit, ani pochovat, nic jí říct.

Kdo by tohle vydržel?

Její návštěvy netrvaly déle než pár minut. Personál kojeneckého ústavu s ní nijak nekomunikoval. Když zazvonila a oznámila, že se jde podívat na dceru, někdo ji vpustil na zmíněnou terasu, jako když bezmyšlenkovitě vypustíte kočku do zahrady. Ten pocit nelze vyjádřit. Hledět na své dítě a nemít šanci mu dát alespoň zlomeček lásky, svého tepla... Prchala odtamtud s pocitem obrovského selhání. Trest za vztah s ženatým mužem byl neúměrný. Stát jí vzal dítě, aniž by jí dal šanci ukázat, jaká je vlastně matka. Do toho kojeňáku pak už nikdy nešla.

Trápila se ve svém osamění, ale ani Štefan to neměl snadné. Jeho žena mu úlet s Dorou nemínila odpustit. Hádky, křik a výčitky byly na denním pořádku. Měli spolu děti, které měl Štefan velmi rád. Miloval i svoji ženu, která byla moc hezká. Dora vždy obdivovala její krásné vlasy a sex-appeal, který z ní číšel. Když spolu začali žít, byli velmi mladí. Štefan se o všechny staral, jak nejlépe uměl. Možná i proto ho Dora obdivovala. Byl zaměstnaný jako posunovač v turnusových směnách, a dokázal přitom ještě zastat spoustu práce v domácnosti. Uměl uvařit, vyprat, a dokonce stihl mezitím ještě vydělat něco navíc. To, když chodil s Dořinou babičkou vypalovat kovové kabely a potom je společně prodávali do sběru.

Tenkrát ještě netušila, že se Štefanem bude spojený celý její život, všichni její kostlivci ve skříni, všechna bolest i malé radosti, spousta

Chodily po trati a dlouhými štětci, které namáčely do kbelíčku s olejem, mazaly výměny u výhybek.

je možné, že chlap, který byl o deset let starší, měl s ní už jedno nemanželské dítě, ale neměl vyřešený ani jeden vztah, vůbec nemyslel na ochranu! Nemyslel na své děti, svou manželku, a už vůbec nemyslel na Doru. On prostě jen zneužíval její naprosté pitomosti.

Když mu šla oznámit své druhé těhotenství, taky na ni jako na pitomce koukal. Nebyl schopn jediného slova. Mlčel a žádnou radost neprojevoval. Vypadalo to, jako by slyšel poprvé, že se při sexu dá otěhotnět.

Byla tehdy tak odvážná, že šla k nim domů. Zasklepala a otevřela jí jeho žena. „Co tady chceš?“ vyštěkla na Doru. — „Je Štefan doma? Potřebuju s ním nutně mluvit...“ vypravila ze sebe. Manželka jen nechápavě zavrtěla hlavou a pak bradou ukázala dovnitř do bytu. „Je vzadu, posluž si.“

Štefan v zadním pokoji vyráběl nábytek do dětského pokojíčku. Dora si pořád umí vybavit vůni i barvu toho dřeva, vidí Štefana, jak klečí na zemi a šroubuje do předvrtaných dírek šroubky. Když k ní zvednul oči, vypadalo to, jako by spatřil přízrak. Strašidlo, které mu přišlo nabourat ten křehký mír v jeho domě. „Jsem těhotná,“ pípla a v krku jí narostl knedlík. Nic víc ze sebe nevymáčkla. Odpověď přišla za dlouhou chvíli a bylo to spíš konstatování: „No to je hezký.“

Na další rozhovor nedošlo, protože se otočila na patě a jako v mrákotách vyšla ven, jako kdyby nic neřekla, jako kdyby nepřekročila všechny meze. Jako kdyby nepřekročil všechny meze Štefan, který ji do jiného stavu přivedl.

Jak je možné, že chlap, který byl o deset let starší, měl s ní už jedno nemanželské dítě, ale neměl vyřešený ani jeden vztah, vůbec nemyslel na ochranu!

Dnes tak ráda vzpomíná na dobu,
kdy byly děti malé!

důvěřovaly. Ten pocit si uchovává i teď po mnoha letech. Roky, kdy nic jiného kromě Anežky a Matěje nebylo důležité. Vůbec nešlo o věci, čistě jen o živočišné teplo. Jistotu, že jsou chtěné a milované.

Jenže vprostřed těch domáckých chvil se jí často stávalo, že se nemohla naplno radovat, protože jí někde vzadu v mysli, v duši, v těle, stále blikalo světélko těch, které u sebe neměla. Nebyl den, aby na ně nemyslela, a nejvíc právě v okamžicích štěstí.

Když se o tom zmínila před Štefanem, říkal, až se s tím smíří, jenže jak? Ty děti nosila pod srdcem, porodila je, byly její krev, Sáru si vypiplala. Ne, nelze se smířit s tím, že někde ve světě jsou vaše děti, a vy je nikdy nevidíte a nepoznáte.

V roce 1993 došlo k rozdělení republiky. Jelikož Dořini rodiče byli ze Slovenska, musela Dora, tak jako spousta dalších Romů s trvalým pobytem na území České republiky, oficiálně žádat o uznání českého občanství. Během jednání na místním městském úřadu nedopatřením přečetli i současné bydliště Dořiných dvou prvních dětí. Jednu adresu si zapamatovala celou a z druhé slyšela jen město, kde žil její syn.

Neustále na to myslela. Často se chtěla do těch míst rozjet, podívat se na ně, ale odvalu k tomu nesebrala. Věděla, jak křehká je dětská dušička a jak by jim svou nerozvážností mohla ublížit. Navíc v sobě stále živila pocit, že je o ně

Před první školou, do které šly, se zeptaly nějakého kluka, jestli nezná někoho s Dořiným příjmením. Měl její jméno za svobodna, protože Štefan tenkrát otcovství nepodepsal. Ten kluk jim řekl, že jo, a že jeho třída jde zrovna na hodinu tělocviku. Stály u hřiště a ona svého syna Dominika už zdálky poznala. Štefanovy typické rysy nebylo možné přehlédnout.

Měla jsem takovou radost! Šly jsme tenkrát za učitelkou a namluvily jí, že jsme ze sociálního odboru a potřebujeme si se synem promluvit. Proběhlo to bez problémů a za tři minuty už viděla Dominika zblízka. Nebyla jsem připravená na to, že s ním budu hned mluvit, vybavuje si Dora okolnosti toho prvního kvapného setkání. Bez přípravy jsem narychlo vychrlila, že jsem jeho matka, že si s ním chci promluvit a že ho hrozně ráda vidím.

Jeho reakce byla ale neuvěřitelná. Rozzářil se štěstím, že Doru poznává, a řekl, že do rodiny, kde žije, už zpátky nechce, a že s Dorou okamžitě půjde domů.

Dora věděla, že to hned nepůjde, ale měla velkou radost. Počkala na něj u školy a šla s ním k němu domů. Bylo mu čtrnáct let, a jak Dora později zjistila, utíkal hlavně před výchovnými problémy ve škole i mimo ni. Určitě taky hrálo roli to, že Dora byla mladší než partneři, u kterých byl v pěstounské péči. Ještě ten den se s nimi domluvila na tom, že zažádá o jeho vrácení u soudu. Pěstouni ani nijak neprotestovali.

Pravidelně se tedy se sousedem vídali na zahradě domu, povídali si, kouřili a pili kávu.

Nechápu, jak to ti chlapi mají, dumá Dora
s rukama ponořenýma do dřezu.

to jako známku opovržení a ponížení, ale ona jinak nemohla. Štítla se té představy.

Myslela si, že jejich vztah bude už jen skomírat a později se stejně rozvedou, tak jako to bylo s jeho prvním manželstvím. Neuměla si další společný život představit.

Trvalo jí čtyři roky, než to vstřebala.

Jednoho dne si uvědomila, že jí život utíká. Bylo jí skoro čtyřicet let a začala přemýšlet, co dál. Došlo jí, že celé ty roky fungovala jako stroj na vaření, praní, žehlení a chození do práce; byla pořád jako natažený setrvačnick. Zjistila, že je vlastně opuštěná. V té době uhodila deprese ještě silněji, Dora měla pořád na krajíčku. Bezprostřední a přímočarý Štefan asi jejímu složitému uvažování a sebezpytování nerozuměl, myslel si, že stačí, když je s ní. Ona kromě dětí neměla žádný jiný smysl života.

Redaktorky Karolína Ryvolová
a Veronika Staňková
Korektury Barbora Vilímová
Ilustrace Juraj Horváth
Grafická úprava a sazba z písma Opuntia
Book & Italic a Job Clarendon Extra Light
Čumlivski&Horváth
Praha 2026
Počet stran 144
Vydalo Nakladatelství KHER, z. s.,
Veverkova 1172/33, 170 00, Praha 7

Fotografie na zadní obálce je z rodinného
archivu autorky.

Eva Danišová

Diliňi Dora

ISBN 978-80-87780-51-0

www.kher.cz

nakladatelstvi@kher.cz

facebook.com/nakladatelstvikher

instagram.com/nakladatelstvikher

